

PHÁT HIỆN BIA ĐÁ ĐÁNH DẤU MỐC CỦA LŨY ĐẦU MÂU TRONG HỆ THỐNG ĐÀO DUY TỪ

TRẦN THỊ DIỆU HỒNG

Năm 2009, theo báo cáo của người dân đi rừng ở địa phận núi Trốc Trâu, thuộc thôn Lệ kỳ xã Vĩnh Ninh, huyện Quảng Ninh, tỉnh Quảng Bình có hai bia đá có khắc chữ Hán. Bảo tàng tỉnh Quảng Bình đã báo cáo và kết hợp với phòng Văn hoá - Thể thao huyện, ban Văn hoá xã Vĩnh Ninh tiến hành khảo sát.

Tháng 12 năm 2009 khu vực núi Trốc Trâu này lại nằm trong vùng quy hoạch xây dựng hồ chứa nước thuỷ lợi phục vụ cho sản xuất nông nghiệp các xã của huyện Quảng Ninh. Được sự thống nhất của Ủy ban nhân dân tỉnh và Sở Văn hoá - Thể thao, Du lịch, Phòng Văn hoá Thể thao huyện Quảng Ninh, Bảo Tàng tỉnh Quảng Bình đã cùng với Ủy ban nhân dân xã Vĩnh Ninh tiến hành khai quật vào ngày 27/7/2010, đưa bia về làm hiện vật giới thiệu về hệ thống của lũy Đào Duy Từ và đưa về đến Bảo tàng tỉnh ngày 3 tháng 8 năm 2010.

Bia được làm bằng đá phiến có màu nâu hơi tím, dễ vỡ, hình chữ nhật được chôn gần sát chân lũy. Hai bia cách xa nhau khoảng 3 - 4km (2 quả đồi). Chôn theo chiều thẳng đứng, cũng hình chữ nhật. Kích thước của bia 1 là: Dài: 143cm; dày 18cm; rộng: 50cm. Bia 2 có kích thước dài 134cm; dày 18cm; rộng: 44cm.

Trên một hai mặt của bia 1 được khắc chữ Hán: (Tạm đọc) Mặt trước: Tả thiệp cơ thổ phần dĩ thượng và dịch là: Từ đây trở lên là phần đất do cơ tả thiệp trần giữ.

Mặt sau của bia là: Tả thiệp đội thổ phần dĩ hạ. Tạm dịch là: Từ đây trở xuống là phần đất do đội tả thiệp trần giữ.

Bia 2 cũng có nội dung là: Tả thiệp đội thổ phần dĩ thượng (từ đây trở lên là phần đất do đội tả thiệp trần giữ). Mặt sau là: tả thiệp đội thổ phần dĩ hạ (nghĩa là: Từ đây trở xuống là phần đất do đội tả thiệp trần giữ).

Qua khảo cứu có thể thấy đây là bia đánh dấu mốc của lũy Đầu Mâu, trong hệ thống lũy Đào Duy Từ cho làm vào năm 1631, khi quân của chúa Trịnh đánh chúa Nguyễn vào tháng 7 năm 1672. Tướng của chúa Nguyễn là Trần thủ cự dinh Thuận Đức được phân công giữ lũy Đầu Mâu để ngăn chặn bước tiến của quan quân chúa Trịnh. Lũy Đầu Mâu thuộc hệ thống lũy Đào Duy Từ đã tạo nên trận đồ “ bát quái” ngăn chặn đẩy lùi hầu hết các cuộc tấn công của quân Trịnh. Lũy có tác dụng về quân sự và còn có tác dụng bảo vệ hậu phương và có tác dụng với thuỷ nông, thuỷ lợi và là công lao của các tầng lớp nhân dân Quảng Ninh nói riêng, Quảng Bình nói chung đã góp công sức xây dựng nên hệ thống lũy. Việc đưa bia đánh dấu mốc của lũy về Bảo tàng tỉnh để bảo vệ hiện vật khỏi bị mất mát và hư hỏng do thiên nhiên và phát huy tác dụng của bia đối với các thế hệ sau này. Nhằm giáo dục truyền thống yêu quê hương đất nước đối với thế hệ trẻ về công lao của các bậc tiền nhân.